

מתן חרמוני הקיום – צ'יזבאט

בשנים האחרונות, אני יכול לומר שהעניין העיקרי אצלי הוא השירה. או אם לומר ביותר כנות, לא פחות מהשירה, העניין הוא המשוררות, עצם היותי משורר. אני לובש ג'ינס וחולצות משובצות. אני חובש מגבעת. אני מצמיח זיפים. אני מעשן בשרשרת. אני משורר עברי. אני גר בדירת חדר קטנה בשיכון ותיקים ברמת גן. חדר וחצי לְיָתֵר האמת. היא הייתה שייכת לסבתא שלי. את הדירה הגדולה יותר שהייתה בבעלותה של סבתא שלי היא נתנה לאחי הצעיר. כיום היא גרה בבית אבות מפואר. יש לה כסף. הסיבה הרשמית שאחי הצעיר קיבל את הדירה הגדולה יותר היא שהוא כבר התחתן. אבל לדעתי מאז ומעולם היא אהבה אותו יותר מכפי שאהבה אותי. גם מתנות יום ההולדת שהוא קיבל ממנה היו תמיד מהודרות ויקרות יותר מאלה שאני קיבלתי. אימא שלי תמיד אמרה שאני לזה ושאת הירושה הרצינית יותר אקבל אני כשהצד השני יפנה את השטח, ככה היא אמרה, והתכוונה לצד של אבא שלי. אבל אימא שלי ואבא שלי גרושים, ולאבא שלי יש ילדים מאישה אחרת, ורק אלוהים יודע איך הולך להיגמר כל העניין הזה. מה גם שהסבא וסבתא האלה, לא נראה שהם ממהרים לשום מקום. אבל אני סוטה כאן מהעיקר.

כאמור, אני משורר. אני משתתף בהרבה ערבי שירה. כל מי שמסתובב כאן בתל אביב בשני העשורים האחרונים יודע שאם הפרוטה לא ממש מצויה בכיסך, אחת מדרכי הבילוי הזולות והאפקטיביות הן ערבי השירה. אפקטיביות משני טעמים. קודם כול יש יין בחינם. ואם בעל השמחה – בדרך כלל משורר שזה עתה ראה אור ספר שיריו – לא מתקמצן, אז אפשר לשתות שתיים או שלוש כוסות יין, וזו התחלה לא רעה לערב. מה גם שפוגשים שם חבר'ה, משוררים קולגות, ואפשר להחליף כמה מילים וכמה הלצות ולהשמיע קצת חידודי לשון וקצת לשון הרע.

הטעם השני והחשוב יותר מהקולגות המשוררים הוא כמובן הקולגות המשוררות. אני אולי לא עשיר גדול אבל אני בחור, גבר, לא לחלוטין מכוער. לאחרונה אמנם גידלתי קצת כרס, אבל היא ארוזה היטב בתוך החולצות המכופתרות שאני לובש. אני אפילו חושב שמשורר רציני צריך איזה כובד משקל פיזי, ולא רק מטפיזי. משהו שיחבר אותו טוב יותר לקרקע. מי שהוא מין עלה נידף, שכיב מרע, מי שנראה כמו רוסיננטה סוסתו של דון קישוט, לא יכול לכתוב שירה רצינית. זה לא הולך טוב עם המגבעת.

כך או כך, תשים עשרים נשים בחדר אחד עם עשרים גברים, וישר מתחילים בזיווגי זיווגים. זה הסתכל על ההיא, שבכלל הסתכלה על ההוא, שמצדו הסתכל על אחר, שהסתכל על אחרת, שבכלל לא בעניין של גברים אלא בעניין של נשים ולכן הסתכלה על ההיא, וההיא בכלל בעניין של אשטנגה יוגה. וגם אני מסתכל, על ההיא וההיא וגם אל האחרת. כן. אם תשאלו אותי, זהו חומר הדלק של השירה. בלי הנשים לא הייתי משורר. בערך כמו שאריסטוטלס אונאסיס לא היה הופך לאיל ספנות, אילולא היו אלה הנשים. כשאני עומד וקורא משירי וחש בעיני הנשים, הבחורות, שיושבות סביב כשהן ננעצות בי, או אני מבין מהו טעם החיים. זה, ובשעה

שלאחר אחד מערבי השירה אני מתלווה אל מי מאותן הבחורות, משוררות או שוחרות שירה, אל חדרן, אל חיוורת יצוען, אַל וַאֵל וַאֵל וַאֵל. כן.

אני אולי מעט יותר מבוגר מכל יתר הקולגות המשוררים, ולא תמיד פונה אל נשים צעירות מאוד אלא אל אלה המבוגרות מעט יותר, אולי הבשלות מעט יותר, אלה שכמוני, כבר ראו דבר או שניים בחיים. ואלה באות פחות אל ערבי השירה. הצעירים, בעלי הדם המהיר, אצלם לדברים יש קצב משלהם. אצלי הדם זורם במתינות.

אבל את החיים במלוא עוזם ועצמתם אני חש ברגע מסוים אחד. למעשה זה לא רגע, אלא מין הווה מתמשך. והרגע הזה הוא הרגע שבו אישה מסירה לפניי את החולצה שלה, או את השמלה. בין שזה במשיכה מהירה של החולצה, או בפרימה אטית של כפתורים, או כשאני מתבקש לפתוח את רוכסן הגב ומצליח לגנוב נשיקה בעורף. מהרגע הזה ועד לאותו הרגע שבו היא מסירה את החזייה, אני מאבד את תחושת הזמן, את כוח הרצון, את כוח הכבידה. את האמונה באל. את הכול.

כתבתי פעם שיר על אותו הרגע, על ההווה המתמשך הזה. קראתי את השיר באחד מערבי השירה שהשתתפתי בהם. כמה משוררות עזבו את המקום במחאה ולא חזרו עד שסיימתי לקרוא את שירי. הן לא הבינו את הרגע. ולא את הרגש. צדקניות. לסביות. מי שהבין, הבין. ומי שהבינה, הבינה. לי עצמי זלגה דמעה והתגלגלה אצלי במורד הלחי בשעה שקראתי על אבדן האמונה הזה שלי. כן. מי שהבין, הבין ומי שהבינה, הבינה. ומי שלא, לא מבין מהו טעם החיים. טעם החיים שלי לפחות.

כבר אמרו לי, וגם שמתי לב בעצמי, שיש אפקט חזק מאוד לעצם הקריאה שלי. כלומר, המילים שצירפתי זו לזו עושות את שלהן, אבל זה לא רק זה. לעומת אחרים שקוראים קצת בביישנות. אחרים בדרמטיות צעקנית. אחרים רועמים בקולם. אני פשוט קורא. וכשאני קורא, משהו קורה. אמרו לי שיש משהו מגנטי או מחשמל כשאני ניגש למיקרופון, או סתם עולה על כיסא כמו שעשיתי לא פעם במקומות קטנים. אם היו שואלים אותי על זה הייתי אומר, תשמעו, זה לא אני. זה השירים. אני בא לשרת את השירים. אני המדיום שלהם. השירים, הם עוברים דרכי. זאת הרוח שבאה ועוברת מהספרות הגבוהות ויורדת ומתיישבת אצלי בראש ומשם אל האצבעות ואל הדף. אני, אני כאן רק סוכן. ועיניכם הרואות, החשמל נמשך גם אחר כך. בין הסדינים.

מי שלא עמדו על האיכות הזאת של בת השיר שלי, הם עורכי כתבי העת והמוספים הספרותיים בעיתונים. בדרך כלל אין לי בעיה עם זה. אני טרובדור. אני משורר העם. אבל מדי פעם מדגדג אצלי איזה עצב או איזו הכרה שמבקשת שהשירה שלי תפרוץ אל גבולות רחבים יותר.

בתום ערב אחד שהתקיים באחת מחנויות הספרים מצאתי את עצמי מתלווה אל בחורה אחת, משוררת, אל דירתה. אני גר ברמת גן, כאמור, והשירה ברובה מתרחשת בלב תל אביב, ככה שטבעי יותר שאני אתלווה אל מי שגרה בתל אביב משהיא תלווה אליי. אם היא מתלווה אליי, צריך לקחת מונית, ולא תמיד יש אצלי כביס מספיק כסף למונית עד רמת גן, רחוב הרוא"ה, ולא הייתי רוצה למשל להגיע למצב שבו אין לי מספיק לשלם לנהג והמשוררת הצעירה צריכה לפתוח את הארנק ולשלם. אמנם יש לא מעט משוררות שהן בנות עשירים ובארנקיהן שטרות ושטרות, וכשנגמרים השטרות, אבא דואג שיהיו עוד. אני, כשנגמרים אצלי

השטרות אני עובר למטבעות וכשנגמרות המטבעות אני הולך ברגל או רוכב על אופניים. לא משנה. התלויתי אפוא אל אותה משוררת אל דירתה. היא קראה באוזניי משיריה ואני אמרתי "הו, כמה יפה", "הו כמה נאצל", "הו, המילים שלך מרטיטות אצלי את עצם הזנב". או כנ"ל, רק "את חוט השדרה" במקום "את עצם הזנב". ועוד כל מיני דברים שאמרתי, כמו שאני אומר בדרך כלל, ומכאן, כמו בדרך כלל, עברנו לעניינים שבינו לבינה. כלומר ביני ובינן. זה קורה לא אחת, ולא הייתי מספר על זה, וודאי שלא הייתי רוצה להתרברב בכיבושי הנשים שלי. אני רוצה לספר על מה שקרה בבוקר. היה קר. הטמפרטורות צנחו באשמורת השלישית. והמשוררת התעוררה והתכרבלה בחיקי, וגם בזה לא היה די לחמם את עצמותיה. גם בי העבירה צינת הבוקר רעד. השמיכות היו דקות מדי, ובשרי היה דל מכדי לחמם אותה. היא הייתה חדשה בדירה. כלומר, היא רק עברה לשם שבועיים או שלושה קודם לכן, ונוכרה במה שאמר לה בעל הדירה כששכרה אותה ממנו: שבעליית הקיר, הבידעם, יש מאווררים ותנורים וכל מה שהיא צריכה.

"מה הבעיה", אמרתי, "יש שם מאווררים ותנורים וכל מה שאת צריכה".
"מה שאני צריכה זה גבר", היא אמרה, "שיטפס אל הבידעם ויוריד משם את כל מה שאני צריכה".

"הנה", אמרתי. "יש כאן גבר".

גבר אז גבר. העתקתי את שולחן הכתיבה שלה ממקומו ליד החלון והצבתי אותו למרגלות האינטרסול. היא אמרה "זה שולחן כתיבה. זה דבר קצת מקודש".

אמרתי, "זה לא קצת מקודש, זה בית מקדש קטן, אבל מותק, הוונטילטור לא ירד משם בעצמו". על השולחן הצבתי עוד כיסא. וככה עמדתי והסתכלתי אל תוך הבידעם. לא ראיתי ונטילטור, אבל מה שכן ראיתי היה חבילות עטופות בנייר חום וקשורות בחוט או בחבל דק. אני, כאמור, משורר. ומשורר, אבני הבניין שלו הם ספרי שירה. ואני, גם בלי לפתוח את החבילות, מזהה ספרי שירה. כן. ספרונים דקים בהוצאה עצמית.

ירדתי בלי הוונטילטור וכשבאתי לסגור את דלת האינטרסול נפל לו ספר אחד והתייצב על השולחן. למשוררת קראו חיותה בת חיים. לספר קראו "הקיום".

כשהמשוררת הצעירה שאצלה התארחתי באותו לילה פנתה להתקלח ולהתארגן במקלחת כדי לשים מאחורינו את הלילה ולהתפנות לקראת היום החדש, פתחתי אני את הספר. עכשיו, שני דברים. דבר ראשון, אני משורר, אבל אני לא כל כך אוהב את שירתם של משוררים אחרים. בטח ובטח שלא את בני דורי ובני הדורות האחרונים. למעשה, המילה "אבל" מקומה לא כאן, כי אין כאן שום דבר סותר. אני משורר כי אני לא מוצא בשירתם של אחרים את מה שאני מבקש לומר. אמר את זה פעם משורר ידוע, ואני מסכים לחלוטין עם דבריו. וגם את השירה שלו אני לא ממש אוהב. דבר שני, כל משורר חולם על הרגע שבו ימצא או יגלה משורר שהוא אוהב במיוחד שאף אחד לא הכיר לפניו, או כזה ששכחו ממנו לחלוטין.

וכאן מצאתי לא סתם משוררת אלא אחות תאומה, מישהי שנפשה כנפשי וכור מחצבתה הוא כור מחצבתי.

כך למשל השיר הפותח, שבו כתבה חיותה בת חיים על הרגע שבו היא מסירה את החולצה לפני גבר. "ונגלים לפניו שד", היא כתבה. נדמה לי שזה היה ולדימיר נבוקוב שכתב על הרטט שמרטיט בתחתית הגב בשעה שנתקלים ביצירת ספרות נעלה. והרטט הזה הרטיט בתחתית

הגב שלי. כשחזרה המשוררת הצעירה מחדר האמבטיה שאלתי אותה אם ידוע לה מה הם הספרים שבבוידיעם. "אה, זה, היא אמרה", נדמה לי שזה של הבת של בעלת הבית. כשיצאתי מהדירה (לא לפני שטמנתי בהיחבא את העותק בתוך התיק שלי) והלכתי לחפש לי קו שישים ושש שייקח אותי לרמת גן, עברתי ליד משרד התיווך של אימא של חבר שלי. אני והוא גדלנו יחד באחת מערי הלויין של תל אביב, אבל היא גדלה בתל אביב והכירה כל אדם וכל מרצפת. באיזה שלב באה ופתחה משרד לתיווך דירות בחנות קטנה שהייתה שייכת לדודה עיריית שלה, ועברה אליה בירושה. כאמור, היא הכירה את כ"ו-ל"ם. משרדי תיווך בדרך כלל סגורים בשעה שבע וחצי בבוקר, אבל שלה עמד פתוח. מבחינתה היה כבר אמצע היום. קשה לי להעריך כמה דירות היא אכן השכירה ומכרה, אבל במשרד כבר הייתה תכונה רבה. תכונה שיצרה אישה אחת. היא הבחינה כי מרחוק, והתעניינה מה אני עושה כאן ברחוב אבן גבירול בשעה שבע וחצי בבוקר, הרי אני לא ממש עובד ולא ממש נראה כמי שממהר לפגישה, ובעודה מדברת כבר הבינה מה מעשיו של משורר בבוקר בעיר. כן. הבינה אז הבינה.

הוצאתי מהתיק את הספר ואמרתי, "מי זאת האישה הזאת, מירה?"

"אה", אמרה מירה, "זאת".

"את יודעת מה עלה בגורלה?" חקרתי.

"יש דבר שאני לא יודעת?" החזירה לי אמו של חברי בשאלה.

*

הדבר הראשון שעשיתי כשהגעתי הביתה היה לשבת מול המחשב ולהקליד שניים מהשירים שבספר, בלי ניקוד, לחתום עליהם בשמי, ולשגר אל עורך המוסף הספרותי של העיתון. הרבה דברים כבר נאמרו על עורך מוסף הספרות בעיתון. אני, לא היה לי שום עניין אתו. לאורך שנים הייתי שולח לו משירי והוא לא זיכה אותי אפילו במייל חוזר – "קיבלתי, אשקול לפרסם". לא. כלום. הפעם הקלדתי, שלחתי, והלכתי להתקלח ולהתכונן להשלים כמה שעות שינה. כשיצאתי מהמקלחת, וכמנהג כל בני אנוש בעשורים האחרונים, פתחתי את המחשב לבדוק אם היה מי שחיפש אותי. והיה. עורך מוסף הספרות, שהודיע לי שיפרסם את השיר, ולא סתם יפרסם, אלא שיפרסם אותו בגיליון החג הקרוב, ולא סתם שיפרסם אותו בגיליון של החג הקרוב אלא שיפרסם אותו בגיליון החג הקרוב בעמוד הפותח לצד שירים שטרם פורסמו של אצ"ג. כן. אני לא איזה משורר ליגה ו' שמתדפק על הדלתות האחוריות של המוספים וכתבי העת – אני נכנס דרך השער הראשי ועוד פורשים לכבודי שטיח אדום. כאילו שחיותה בת חיים התאבדה כדי ששמי יתנוסס בפתח המוסף הספרותי של החג.

כן. טפסוף, טבעו להפוך למבול. ושני השירים של חיותה בת חיים שראו אור תחת שמי שלי העירו בי את המוזות כולן, ושירים שלי ראו אור בבמות מבמות שונות. כתבי עת, אנתולוגיות, אפילו שלטי חוצות. לימדו שירים שלי באוניברסיטאות. שיחקתי אותה.

*

כבר חציתי את גיל ארבעים. וכבר גם את גיל ארבעים ושתיים. ושלוש. כשהגעתי לגיל ארבעים ושלוש, הפסקתי להוסיף שנים לגילי. תחת זאת התחלתי להוסיף שנים לשנת הלידה שלי. שנת 1969 הפכה ל-1970, 1970 ל-1971, ואז תשל"א הפכה תשל"ב וכן הלאה. אומר רק שהיום, מקץ חמש שנים, אני בן ארבעים וארבע.

באותה העת החלה להסתובב בחוגי השירה והמשוררים אישה צעירה אחת. שם החיבה שלה היה נוואדה. כמו לאס וגאס, נוואדה. היא הייתה צעירה ויפה מאוד, ולא מעט, איך נגיד, היא אהבה רבים ורבים אהבו אותה. רבים, וצעירים ממני. אני אמנם נראה לא רע, אבל הנעורים כבר קצת בגדו בי. גיל ארבעים וארבע הוא גיל מצוין. גבר נמצא בו בשיא כושרו המנטלי וגם מבחינת הכושר הגופני אפשר לעשות הכול, זה רק לוקח קצת יותר זמן. יש לזה חסרונות, אבל גם לא מעט יתרונות. ודי לחכימא, מה שנקרא, ועדיין ניטלת מעט הזריזות, ניטל משהו מן החיות. ואותה בחורה-משוררת נוואדה, טעמה ממעיין הנעורים. אלא שכל אותם פרחי שירה שהשביעו את רעבונה של נוואדה, לא היה להם מה שהיה לי. ואני לא מדבר כאן לא על חכמת השנים ולא על חכמת הגוף. לי היה השם שלי. משורר מפורסם. והדבר לא נעלם מידיעתה של נוואדה. ובסוף ערב שירה אחד מצאתי את עצמי לצדה. נדמה לי שהיא התגנבה והתייצבה לצדי. ואחר כך גם התלוותה אליי. עכשיו, כמשורר ידוע, כבר לא התגוררתי ברמת גן, אלא החלפתי את מעונוי הצנוע (כלומר השכרתי את דירת החדר שבאה לי בירושה מסבתי ע"ה) בדירה ברחוב דפנה בתל אביב, ולא דירת חדר, אלא דירה של חדר וחצי שכרתי לעצמי. בבוקר כששתינו קפה אמרתי: "נוואדה זה שם לא כל כך שגרתי למשוררת עברית". "כן", היא אמרה. "בבית קראו לי 'יוטה'". "יוטה?" שאלתי, "כמו סולט לייק סיטי, יוטה". "כן", היא אמרה. "הבנת, יוטה, נוואדה, ויומינג". "הבנתי", אמרתי. "אבל למה שיקראו לך בבית על שם מדינה בארצות הברית. אימא שלך הייתה היפית או משהו כזה?" "לא", היא אמרה. "בעצם זה לא יוטה עם טית. זה יותה, עם תיו. שם חיבה לחיותה", היא אמרה. "חיותה בת חיים".